

Inserati se sprejemajo in veljajo tristoopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se cena primeroma zmanjša.

Rokopisi

ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvo (administracija) in ekspedicija na Starom trgu h. št. 16.

SLOVENEK

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:
Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četr let . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:
Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četr let . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo v Hriberjevi ulici števil. 6.

Izhaja po trikrat na teden in sicer v torek, četrtek in soboto.

Slovenska Matica pa dr. Jan. Bleiweis.

Bilo je l. 1863 v god. ss. Cirila in Metoda o tisučnici slovanski, da je dr. L. Toman vsled pisma Štajarskih rodoljubov sprožil napravo Slovenske Maticice. V tem pismu ga pozivajo naj z dr. J. Bleiweisom sestavi vabilo do vseh Slovencev, in Bleiweis so se v ta namen jelo pošiljati darila. Z dr. Tomanom in dr. Costo je sestavljali dr. Bleiweis Matici pravila, in ko so 4. febr. 1864 bile potrjene, je z ozirom na nekdanjega slovenskega Mecena po njegovem nasvetu prvomestnik postal baron Anton Zois; sam pa je v opravljenem odboru, ki je imel XII sej, vedno marljivo delal z dr. Costo in dr. Vončino.

Ko je 22. jun. 1865 vršil se l. občni zbor, in baron Anton Zois ni hotel več biti prvomestnik, postal je zopet po njegovem nasvetu Slov. Matici prvosednik dr. Lovro Toman, in dr. Bleiweis je, izročivši Matici v rokopisu Zgodovino slovenskega naroda, katero je bil spisal J. Trdina že v l. 1849, poročal o knjigah ter nasvetoval Narodni koledar z Letopisom in, da bi dobil Kozlerjev zemljevid malo ilustracijo, Zemljepis slovenskih dežel po Erbeu. Kako prav je bilo to nasvetovano, spričuje resnica, da obetanega razširjenega Slov. Štajarja še sedaj nimamo. Ker so se o Letopisu kazale težkote, prevzel je dr. Bleiweis vredovanje sam, ter res vredoval njega podučni in zabavni del l. 1867—69, in v njem priobčil brezplačno lastne spise: 1. Kako fotografirajo podobe (l. 1867 str. 85—91); — 2. Zlate drobtinice iz pisem Slo-

škovi (l. 1868 str. 123—125); 3. Zgodovinska črtica (l. 1869 str. 83—85), ktera iz l. 1848 svetlo spričuje njegovo dosledno domoljubno delavnost. Vmes je pregledoval in nasvetoval razne knjige, in kar je vzlasti njegova zasluga, da je Slov. Matica pridobila si poezije V. Vodnika in poezije Jovana Vesela Koseskega ter jih spravila na svetlobo. Kakor je predsednik čitalnice Ljubljanske rad odpiral Maticinim zborom njene prostore, tako je tudi voljno sprejemal poročila o njenem delovanju v Novici.

Ko je l. 1870 zaradi premnožih opravil dr. L. Toman pustil predsedništvo, obračal je spet dr. J. Bleiweis tako, da je Slov. Matici prvosednik postal dr. E. H. Costa, in da je prevzel tudi vredovanje Letopisa Maticinega. V sitnih in časih silnih borbah, ki jih je — kakor vsaktero društvo — imela tudi Matica na pr. med odborom in občnim zborom, o lastni tiskarnici, o tajništvu, o raznih večih in manjših vzlasti šolskih knjigah, o predsedništvu itd., navadno je dr. Jan. Bleiweis s svojo mirno pa krepko in moдро besedo pokrotil duhove ter razprave obrnil na pravi tir. Prvemu začasnemu prvomestniku je postavil on dostojen slovestven spominček, opisavši ga v Letopisu (1872—73 str. 151—158): 4. Baron Anton Zois. Tako je poglobitno po njegovem prizadevanju se storilo, da sta dva naslednja Slov. Maticice prvosednika dr. L. Toman in dr. E. H. Costa dobila primerne spomenice nekaj v luči Maticini, nekaj na grobu in v slovestvu po priobčenih življenjepisih itd.

Kar se je spodobilo koj s prva, sprejel je dr. J. Bleiweis šele l. 1875 v XXXIII. od-

borovi skupščini 26. maja, češ, delo dela in kaže pravega domoljuba, Slov. Maticice predsedništvo in vredovanje njenega Letopisa. V tem je priobčil: 5. Literarna zapuščina doktorja Franceta Prešerna (l. 1875 str. 153 do 179); 6. Nekoliko odlomkov iz Korana po prestavi Vernetovi z lastnim predgovorom (l. 1876 stran 160—170); 7. Pisma Jarnikova in Prešernova do Stanka Vraza (l. 1877 str. 149—164); 8. Ain neues lied von den kraynerischen bauern s pojasnilom (str. 200. 201); in v znanstvenem Letopisu l. 1878. I. in II. del: 9. Življeji človeški in njih upliv na organizem človeški. Prirodopisno-fiziologične črtice (str. 20—35). Po njegovem prizadevanju je v Letopisu 1877—78 priobčil J. Vesel Koseski Nebeške komedije (Divina comedia) Dante Alighieri-a l. oddelek, kteremu je dr. Bleiweis v prvih petih spevih dodal pristojne pojasnila. — Sploh mnogi čutijo, da je „Slov. Matica“ prišla v nekako dostojno, mirno delovanje, kar je on jej voditelj in brez ozira na njegove drugotne neprecenljive zasluge je storil občni zbor 13. t. m. le svojo dolžnost, da ga je enoglasno pridružil svojim dosedanjim peterim častnim udom. Ti so: 1. Vitez dr. Fr. Miklošič, in v njem častimo Slovenci rojaka svojega pa učenjaka slovanskega; 2. Kanonik dr. Fr. Rački, predsednik jugoslovanske akademije v Zagrebu, in v njem častimo brate Hrvate; 3. Biskup Mih. Rajevskij pri ruskem poročništvu v Beču, in po njem slavimo brate Ruse; 4. Dr. Fr. Lad. Rieger v Pragi, in v njem prestavljamo brate Čehe; 5.

Patriarh Nikon.

Po Petruševskem spisal J. Steklasa.

Deset let so tiskali popravljati knjige ter so jih natiskali 6000; le-te knjige so se razposlale po vsej Rusiji, in na tak način so se krive misli in tolmačenja pravoslavne vere razmnožila še bolj nego poprej; zatorej se je odločil Nikon vvesti v vsem red in popravek. On ni dovolil donašati v cerkev od doma podob; zapovedal je peti in čitati samo z enim glasom in počasi, vvel je tudi v cerkvi soglasno petje. Na nedelje in praznike je začel Nikon podučevati narod ter je nagovarjal redne in učene svečenike, da tudi oni tako delajo. Arhierejem je on zapovedal, da napravijo šole, v kterih se bodo pravljali mladiči za duhovne in dijakone, on sam je utemeljil v Moskvi tako šolo. Za duhovne in dijakone je on ljudi zbiral; nevredne je odstranil, onim pa, ki so bili brez službe, je zabranil klatariti se po deželi. Ali ker je bil osorne nravi in jezi jako podvržen, postopal je sploh strogo in nemilostno: ukoril je vsakega s strogimi besedami; ni gledal niti na arhiereja niti na druge imenitne ljudi. Enkrat se celo ni mogel vzdržati v cerkvi, nego je lastnoročno izšibal pope radi nereda.

Pijance, in prostake in nepokorneže je dal mučiti, biti jih s šibami in palicami. Strah in trepet je zadevalo Nikonovo ime hudobnim in slabim svečenikom.

Za popravek knjig se je zavzel Nikon prav skrbljivo ali tako, da se mu ne bi mogla očitati samovolja. On je zatorej poprosil cara, da skliče zbor, kteremu je Nikon pokazal pokvarjene knjige; zbor je sklenil, da se imajo knjige popraviti. Samo kolomenski škof Pavel z nekimi je uporno branil izkvarjene knjige; le-te ljudi pa so prigrali v daljna mesta. In da bi zborovo odloko še bolj podkrepil, poprašal je Nikon tudi iztočne patriarhe za svet; patriarhi so vsi pritrdili, da je treba knjige popraviti. Tedaj je zapovedal Nikon zbrati ruskih samostanov najstareje knjige; poslal je tudi učenega mnaha na sv. goro Atos, v Jeruzalem in druga sv. mesta zbirati stare grške knjige. Zbravši tako najstareje knjige letil se je Nikon važnega posla. Za popravljate si je izbral učene ljudi, ki so sv. pismo dobro razumeli. Ko je bilo že precej mnogo izdelanega, prišli so v Moskvo slučajno trije metropolitni in en iztočni patriarh. Nje je poklical Nikon v zbor, pokazal jim pokvarjene in popravljene knjige.

Patriarh in ves zbor potrdi odloko, da je treba knjige popraviti ter dozvoli popravljene tiskati. Zbor je tudi sklenil, da se mora križati s tremi prsti, a ne z dvema, ker so se tako križali v pravoslavnej cerkvi od nekaj.

Poslé tega se je vršilo popravljane knjig brzo. Popravljene knjige je dal potem Nikon tiskati, razpošiljati po cerkvah ter pobirati stare pokvarjene. Proti tej naredbi je bilo slišati s početka samo mrmranje, ali kasneje so se pokazali tudi nepokorneži izmed arhimandritov, duhovnov in cerkvenih služabnikov. Prvi izmed teh nezadovoljnejev so bili oni popravljati, ki so izkvarili knjige za patriarha Josipa in ktere je Nikon od tega dela odstavil. Eni izmed njih so protuslovili zato, kar jih je Nikon obdolžil in prav v živo zadel, drugi pa so iz čistega prepričanja verovali, da Nikon verokvari. Oni so začeli širiti o Nikonu slabe glase. Govorili so, da Nikon uvaja v pravoslavno Rusijo poganstvo, odvzimalje Rusom pravo vero ter narivava boguprotivno razkolništvo latinsko. Dokazovali so, da so vsi svetniki in čudotvorci od početka v Rusiji molili in zveličali se po starih knjigah in obredih in da bi značilo odstopiti od stare vere, ko

Jovan Vesel Koseski v Trstu, in v njem častimo 80letnega svojega slovenskega pesnika, kateri je vse svoje umotvore podaril Slov. Matici v priobčevanje. Tem častnim možem toraj naj se dostojno pridruži oče naroda Slovenskega, dr. J. Bleiweis, kterega naj mili Bog na čast Sloveniji in na korist slovenskemu narodu še dolgo dolgo ohrani!

Politični pregled.

Avstrijske dežele.

V Ljubljani 13. novembra.

Delegaciji ste se v nedeljo poklonile cesarju. Predsednik avstrijske delegacije, grof Coronini, je v svojem nagovoru omenjal ljubezni do domovine, vdanosti do presvitlega cesarja, in hrabrosti naše vojne, ki je znova pomnožila svojo starodavno slavo. Povdarjal je nadalje, da hoče delegacija pri svojem delovanju vedno pred očmi imeti blagor, čast in veljavo cesarstva, kakor tudi denarne razmere in gospodarske okoliščine vseh in posameznih prebivalcev. — Cesar so obema delegacijama enako odgovorili, da so bile pri zborovanju zadnje delegacije okoliščine jako resne. Stali smo pred kongresom, ki je imel vojskine vspehe v soglasje spraviti z evropskim ravnotežjem in s koristmi našega cesarstva. Tedaj so dovolili vladi zahtevane denarje, da je mogla pri kongresu na vse strani varovati svoj vpliv, in veseli jih, da se je evropska vojska odvrnila. Berlinski mir je ustanovil nove razmere, in njegova vsestranska izvršitev, za katero se bode vlada zvesto potegovala, zamore od miru evropskega in od naših koristi odvrniti vse nevarnosti. V ta namen se je na kongresu zasedenje in uprava Bosne in Hercegovine izročila Avstriji in cesar so to nalogo sprejeli. Obžalujejo, da se vsled velikih notranjih zmešnjav to ni moglo mirno doseči, pa naši hrabri vojaki so kmalo premagali upor, ki so ga nekateri delali. Vojska je pri tej priliki po splošni vojaški dolžnosti sijajno prestala svojo skušnjo, in cesar za ta vspeh čestitajo poslancem, kot zastopnikom narodov, iz katerih se je vojna rodila, kakor tudi kot udom zbornic, ki so vlado v gojenju in razvijanju vojaštva previdno in rodoljubno podpirale. Vladi si bode prizaževala, da bode upravo Bosne in Hercegovine

pravnila po denarnih razmerah cesarstva in na vso moč delala na to, da se bodo ti stroški skoraj poravnali iz dohodkov omenjenih dežel. To se bode tem lažje zgodilo, ker so razmere z vnanjimi državami najboljše. Veliki dogodki potrebujejo velike žrtve, in prepričani so, da rodoljubje narodov in previdnost njihovih zastopnikov teh dogodkov ne bosta prezirala in da bodo poslanci svojo moč s prizadevanjem vlade zedinili, da se pričeto delo k obranitvi evropskega miru, na korist in slavo cesarstva in v vtrjenje notranjih in vnanjih razmer srečno dovrši. — Cesar so potem pozdravili posamezne poslance in so bili z vsemi jako prijazni, samo proti Herbstu, pravijo listi, so bili nekako mrzli. — Baron Kellner v „Pressi“ naznanja, da ni izstopil iz delegacije, ampak se le vsled bolehnosti prvih sej ni mogel vdeležiti.

O delovanju delegacij poročajo listi, da obravnavajo vojni proračun za prihodnje leto.

V ogerskem zboru sta razun že omenjenih treh tudi Srb Polit v imenu svoje stranke in Mihajlovič v imenu Hrvatov izročila adresne načrte. Politov načrt zahteva pojasnil o končnem namenu vzhodne politike, imenuje zasedenje Bosne polovičarsko reč in oporeka nezupnosti, ki se na Madjarskem razodeva proti raznim národnostim. Hrvatski načrt naravnost odobruje zasedenje in pravi, da to za sedanjo državnoopravno sistemo nima nobene nevarnosti.

V Bosni je višji poveljnik general Filipovič razglasil splošno pomiloščenje, kterega so deležni vsi, ki so se vdeležili vstanka in upora zoper vojno avstrijsko, pa se potem zopet povrnili k svojim opravilom. Tisti, ki orožja še niso odložili in bivajo še pri upornih četah, postanejo te milosti deležni, če se v 14 dneh po razglasu te okrožnice oglasijo pri vojaškem poveljništvu svojega okraja ter mu naznanijo svojo vdanost in pokorščino. Izvzeti so le vstaški kolovodje, ki so upor gojili in širili ter so že pripti, kakor tudi tisti, ki so doprinašali hudodelstva, n. pr. tatvine, rope, umore itd., ki z vstajo niso v nobeni zvezi.

Vnanje države.

Iz Rusije se naznanja, da so poročila o boleznih carovi izmišljena. Car se počuti prav dobro in se bode po navadi o prazniku

sv. Jurja vrnil iz Livadije. „Pol. Corr.“ poroča, da se bode vojna ruska 17. novembra iz Rumunije umaknila v Besarabijo.

Anglija se kaže po mirnej poti porazumeti z Afganistanskim emirom, in se zanaša, da bode v tej zadevi Rusija emira pregovorila, da naj odjenja, ker nima upanja zmagati.

Na Srbskem so volitve za narodno skupštino dovršene. Večina je vladni politiki prijazna.

Iz Bulgarije se poroča, da komisija, ki izdeluje upravo, vrlo napreduje. Komisarji dan za dnevom sprejemajo poslanec raznih ver in narodnosti. Da bi se bil francoski komisar branil sprejeti neko bulgarsko deputacijo, ni res, baron Ring je marveč Bulgarom rekel, da se hoče na vso moč potegovati za zboljšanje njihove osode.

Izvirni dopisi.

Iz Ljubljane, 10. nov. Čudne reči se slišijo o naši avstrijski politiki. Ljudstvo se čudi, zakaj da bi Filipovič odstopil, in zakaj bi za pokojnino prosil? Sicer je navada, če kak general v vojski zmaga in kako deželo pridobi, da ga z veliko slavo sprejmejo in ga na višo stopinjo postavijo; če pa kak general vojsko zgubi, tačas je navada, da ga v pokoj denejo. Filipovič je našo vojsko dobro vodil, in nam pridobil lepo deželo; kaj mora tedaj biti, da prosi, naj ga v pokoj denejo? Pravijo, da je v Bosno prišlo že 5000 madjarskih naseljencev, večidel iz Pečuha.

Kaj nameravajo s temi naseljenci? Govori se tudi, da bodo Madjari in nemškutarji s turškimi begi v zvezo stopili, in jim vso oblast v Bosni prepustili, tako da bo vse pri starem ostalo in kristjanski Bošnjaki tisti tlačani, kakor prej. Ljudstvo popraša: Ali je zato tekla kri naših sinov? Ali smo se za turške bege bojevali? Ustaja v Hercegovini in Bosni je bila že od nekdaj navadna. V Hercegovini so bili begi že ob vso moč in naši so jo lahko premagali, ker so jim tudi krščanski Hercegovinci na roke šli; zgubili bi begi v malo letih vse predpravice. Zdaj pa jih hočejo Madjari varovati, te krvoloke, ter jim garantirati

bi se zavrgle stare knjige. Odurni upor je rasteł ter se širil po samostanih. V toloveckem samostanu so mnhi kričali, da njim starim, učenim in pismu ne vajenim ni mogoče iz novih knjig se učiti. Prosta brača pa so vikala, da nepojdejo nič več k obhajilu, ako bodo svečeniki po novih knjigah službo božjo opravljali. Govorili so na raznih mestih tudi mnogo drugega: Nikonu so zvali odpadnika, ljuto zver, volka. Nje so poslušali in verovali eni vsled neznanja in slaboumnosti, eni pa iz zlobe na Nikonu zato, ker se je povzdigoval ter bil proti nižjemu svečenstvu nadut in ohol. Nanj so se vzdignili tudi arhimandriti, svečenici in pričetniki večidel slabi in nevređni, ki so se navadili vsled popustljivosti poprejšnjih poglavarjev leno, razuzdano in svojevoljno živeti nobene oblasti pripoznavati niti uvažavati. Protivil se mu je celo prost narod, ki ni razumel čisto nič o veri, nego je mislil, da obstoji vsa vera v besedah in obredih. Niso hoteli ti uporni ljudje razumeti, da se knjige ne popravljajo po samovolji patrijarha Nikonu, nego po sporazumljenju sv. zbora in iztočnih patriarhov, da se nima spremeniti vera nego obredi in to nestari ampak novi, pokvarjeni. Tako se je pojavil v ruskej cerkvi razkol, nered cerkveni.

Ali ne samo razkolniki so sovražili Nikonu? On se ni mogel sporazumeti tudi z nobeno drugo oblastjo. Z bojari in drugimi imenitnimi ljudmi je ravnal on kruto oponašal jim večkrat v lice, celo v cesarskem zboru krivične davke, nepravilne obsodbe, ugnjetavanje naroda. Karal jih je Nikon tudi zato, ker so cerkvenim oblastim mnogo škode storili, mešali se v cerkvene zadeve in duhovne sodnije, razpotali s cerkvenim in samostanskim imetkom po svojej volji. Bojari so trpeli mnogo od Nikonu, ali ne vselej po pravici. Vnet za pravoslavje jih je silil včas postiti se s silo, če niso hoteli po svojej volji ter se je mešal tudi v njihove domače zadeve. Ko je bil car v vojski, morali so bojari vsako jutro dohajati k Nikonu; ako se je kdo zakasnil, moral je stati na mrazu cele ure. In tudi mnogo drugega so trpeli bojari od Nikonu; zatajivši svojo jezo, pričakovali so oni željno časa, ko mu bodo mogli vse to povrniti. Kmalu pa je prišla ta priložnost.

Car je za časa vojske videl mnogo novih zemelj pa tudi pametnih ljudi ter je tudi sam postal bolj možki, zrel človek, ki se ravna po svojej pameti in volji. Med tem pa se je pojavil tudi patriarh upravljaje zemljo vse bolj

po svojej volji delati. Gosudar pa zdaj ni potreboval nič več skrbništva Nikonovega ter se je nekako varoval njegove krepke volje. Zdajci so začeli pa tudi bojari svojo delo. Oni so počeli caru šeptati, da ni mogoče pod vlado Nikonovo nobenemu živeti; da on postavlja svojo moč nad carsko in da se ne zove zastoj veliki gosudar. Oni so pregovorili cara, da Nikon njega nagovarja samo zato voditi izvanjske vojske, da more on po svojej volji vladati veliko državo; pripovedovali so mu tudi mnogo drugega, kar pa ni bilo vse istina. Gosudar je postal sicer mnogo pametnejši človek, nego je bil poprej, ali svoje slabe nature ni mogel popolnoma spremeniti. On je poslušal bojare ter jim tudi veroval. Tudi se ni nič več tako pogostoma s patriarhom družil. Malo po malo je ponehalo pohajanje med carom in Nikonom; na zadnje ni car nič več zval patrijarha v zbor niti k mizi svojej. A Nikon pa ni hotel v svojej oholosti s krotkostjo in lasko iskati poprejšnje milosti in družbe s carom. On ni iskal za se prijateljev, pa se tudi ni bal sovražnikov, ki so sklenili, da bi sprli končema patrijarha s carom.

L. 1658 je dal car velik obed na čast nekega ptujega vladarja. Poklicanih je bilo

njih s silo in renegatstvom pridobljene privilegije? Kako pride to? Kaj bo konec take politike?

Iz Dolenjskega, 10. novembra. (Kranjska špraha, slovenski jezik in slovenska lingva.) Slovensko časnikarstvo želi veliko naročnikov in to gotovo v prid slovenskega naroda, ker bi ga v deželskih zadevah, rado izobrazilo, da dozori samouprava. Slovenski narod kakor vsaki, kaj rad pozveduje in poprašuje, kake vesti časniki donesajo, časnikov pa ne prebira tako rad, kakor iz njih rad pozveduje, še manj pa si kak slovenski časnik naroči.

Kaj je temu vzrok, morebiti pomanjkanje denarjev? To že; pa temu bi se že v okom prišlo; ko bi se jih več za naročbo kakega časnika vkup vzelo, bi na posameznega ne prišlo veliko plačevati. Nar poglavitnejši vzrok tega je slovenska „lingva“ ali slovenski s toliko latinskimi, laškimi, francoskimi in še drugih ptujih jezikov besedami namešani jezik. Slovenski kmet pravi: Časnikar nekaj tako lepo piše, da ga prav lahko razumim, primeša pa kako besedo včasih v mes, da ne vem, kam bi jo obračal in kako razumeti imel.

Tako je; časnikarji sovražijo kranjsko špraho, ki jo kmet vendar razumi, kmet pa sovraži slovensko lingvo, ki je ne razumi. Pa oboje je grdo, kranjska špraha in slovenska lingva, ki ni nič manj grda, ko kranjska špraha. Tedaj naj bi se dopisovatelji v slovenske časnike ogibali slovenske lingve in kranjske špraha, posebno tam, kjer imamo za ptujko lepo slovensko besedo. Če so že tisti, ki v slovenske časnike dopisujejo, tako nemarni, da se ne potrudijo namesto ptuje besede lepe slovenske poiskati, naj pa vsaj vredniki slovenskih časnikov, preden dopise v natis dajo, ptuje besede s slovenskimi nadomestijo. Ker pa velikokrat vredniku, ko časnik vreduje, slovenska beseda namesto ptujke ni precej pri rokah, premišljevati besedo slovensko in namesto ptujke iskati pa je zamudno in utrudljivo, zato naj bi si vsak slovenski vrednik ptuje-slovenski slovar spisal in priredil, da ko bi mu slovenska beseda namesto ptujke precej na misel ne prišla, jo hitro v slovarčku najde. Tam pa, kjer slovenskih izrazov namesto ptujih še nimamo, naj se novi izkujejo. Če bi prav ti izrazi ne bili popolnoma primerni, za ljudstvo bi bilo to vendar bolje, ko ptuje besede. Saj tudi ptujke niso vselej svojim zaumenom primerne. Če bi

mного, ali Nikonu ne med njimi. In ko se je ta ptuji vladar vozil v dvorec, pripravljali mu je pot carjev dvorjanin. Ali ko je rinil narod na stran, nastavljal se mu je en patriarhov bojar. Dvorjanin ga je vdaril s palico navlaš po glavi ter ga tako ubil. Nikon se je zavolj tega potožil pri caru, ki mu je obljubil, da bode stvar iztražil; ali on je pozabil na to. Čez nekoliko dni je bil praznik; Car ni prišel v cerkev k patriarhovej službi božje, kakor je poprej vselej dohajal. Nastopil je drug velik praznik. Pred obedno je prišel k Nikonu od cara bojar ter mu rekel, da cara ne bo v cerkev, kajti jezen je, ker se patriarh zove velikim gosudarjem: „Jaz se nazivljam velikim gosudarjem po volji carevej a ne po svoje, odgovoril je Nikon. „Carsko veličanstvo je tebe spoštovalo kot očeta in pastirja“ izrazil se je bojarin, a ti tega nisi razumel. Zdaj ti pa gosudar ne dovoljuje nič več tako zvati in se pisati ter te ne bode nič več spoštoval.“

(Dalje sledi.)

n. pr. namesto federalizem rekli zaveznikarstvo in namesto centralizem središčnikarstvo, če bi se tudi ta dva izraza marsikomu ne zdela primerna, vendar bi se kakemu Slovincu, ki latinskega jezika ni zmožen, laglje dopovedalo, kaj da je zaveznikarstvo in sredotočnikarstvo, kakor pa kaj da je federalizem in centralizem, zaumene bo že po slovenski besedi laglje obdržal kakor po ptuji.

Ali ne bi federalizem nadomestiti zamogli z besedo „zaveznikarstvo“, kakor se je beseda žurnalistika nadomestila z besedo „časnikarstvo“? Pri: zeit, zeitschrift, zeitung čas, čas, časni, časni list-časnik. Kdor se s časniki peča in jih na svetlo daje, je časnikar; časnikarji pa in njih opravila in pečanje so časnikarstvo. Foedus je zaveza, foederal pa zavezna in tisti, ki so med seboj zavezo storili, so zavezniki; ona stranka pa, ki na to pritiska in zahteva, da bi se zaveza naredila in narejena obranila, so zaveznikarji; in njih težnje in zahteve, bi bilo pa zaveznikarstvo. Ali bi morebiti bolj dopadla beseda zvezništvo, pa zvezništvo je bolj primerno vradu, ki zavezna opravila izvršuje. Primeri uredništvo. Ravno tako bi bilo centralizem, središčnikarstvo ali pa sredotočnikarstvo. Centrum, central, centralist, centralizem - središče, središčni, središčnik, središčnikar, središčnikarstvo ali pa sredotočje, sredotočni, sredotočnik, sredotočnikar in sredotočnikarstvo.

Časnika v slovenski lingvi pisanega kmet ne sprejme rad, če mu ga prav kdo ponuja. Vem, da sem že list ponujal, pa ga ni hotel vzeti. Kmet pravi: Čemu mi bo, saj ga ne razumim. Ravno od vojske v Bosni to bo še rad bral in tudi razumil, družega pa še ne bere ne. Naj bi toraj dopisovatelji v slovenske časnike ne pačili slovenskega jezika s slovensko lingvo, temveč kar je mogoče, čisto slovenščino naj pišejo, ker po tem sposobu se laglje in hitreje do namenjene sverhe pride.

V vsaki županiji je en župnik, pa en župan in župnik ima gotovo kak slovenski časnik, in če župan nima nobenega, mu ga bo župnik rad dal. Kdor pa latinsčine ne zna, če mu stokrat poveš, kaj da latinska beseda pomeni, pa je drugokrat spet ne bo lahko vedel. Župan je pa dostokrat tudi gostilničar in kot tak ima priložnost svojim občanom razum v deželskih zadevah bistriti, in tako se konečno ne bodo slovenski časniki samo pri duhovnih nahajali, temveč tudi županje si ga bodo naročevali, če ne sami, pa v družbi z drugimi občani.

Dostavek vredništva. Nekterih že vkoreninjenih besed ne bomo lahko odstranili; mi skušamo v takih primerljivejših navadno dostaviti še domačo slovensko besedo, ker iz skušnje pritrudimo pomislikom g. dopisnika.

Domače novice.

V Ljubljani 14. novembra.

(Občni zbor Matice slovenske), kterega se je vdeležilo 67 udov, izvolil je dr. Bleiweisa in g. Terstenjak enoglasno za častna uda.

(K dr. Bleiweisovi svečanosti) so napovedani iz Zagreba še 4 zastopniki društva „Kolo“ in predstojnik akademije, slavnoznani kanonik dr. Rački. Ravno o tej zadevi se nam piše iz Ježice: „Dne 7. t. m. je naš občanski odbor imel sejo in je enoglasno imenoval g. dr. Janeza Bleiweisa za častnega uda naše občine, ker ta mesec praznuje mnogozasluženi gospod svoj sedemdesetletni rojstni dan.“ — Občina Ribniška izvolila je g. jubilanta za častnega občana. Nadalje je bil tudi še izvoljen v sledečih občinah: Vipava,

Šentjur pri Kranji, Voglje pri Kranji, Žave na Štajarskem, Borovnica, Predoslje, Vodice, Slavina, Polica pri Višnji gori, Ajdovica, Celjska okolica, Litija, Grosuplje, Sava pri Litiji, St. Vid nad Ipavo, St. Vid pri Zatičini, Šmartno v rož. dol. pri Celji, Col pri Vipavi, Stražiše Ježica, Hostič, Gorje, Podgorica, Verhuika, Naklo, Horjul, Brezovica, Log, Mirna.

(Program praznovanja dr. J. Bleiweisove sedemdesetletnice) je sedaj do celega sestavljen in bode sledeč: V ponedeljek 18. novembra zvečer ob 9. uri bakljada. Deležniki se zberó točno do polu devetih na dvorišči čitalničnem. Sprevod ide potem od tod čez kongresni trg, po gosposkih ulicah, čez turjaški trg in breg, št. Jakobski most in trg, stari trg in mestni trg do stanovanja jubilarovega „pred škofojo hiš. št. 16.“ Po odpetih treh komadah vrne se po špitalskih, slonovih in šelenburgovih ulicah v čitalnico nazaj. Godba ga bode spremljevala. V torek 19. novembra dopoludne ob 11. uri prične se sprejemanje deputacij v čitalnični dvorani. Deputacije naj se zbirajo uro prej v čitalnici. Točno ob dveh popoludne prične se banket v restavracijskem salonu pri Tavčarju, na dunajske cesti. Zvečer ob pol 8 uri pa bode začetek slavnostni besedi v dvorani narodne čitalnice. Program: 1. Bazin: „Križari na moru“, moški zbor. 2. Slavnostni govor. 3. R. Ipavec: Slavnostna kantata, besede Cimperman-ove. 4. Nedved: „Željo“, samospjev za bariton poje g. J. Kozler. 5. Nedved: „Popotnik“ moški zbor s četverospjevom in tenor solom. 6. „Berite Novice“, izvorna veseloigra v 1 dejanji. Vstop k besedi je čitalničnim udom prost; toda poskrbeti si morajo vstopnice, katere se bodo dobivale v nedeljo dopoludne v čitalnici, in veljajo samo za osebo, na katero se glasé. Ustopnina za vse druge pak je brez izjeme 1 gl. za osebo.

(K dr. Bleiweisovi svečanosti) se nam iz Semiča, 10. novembra piše: Danes je naš občinski zastop g. dr. Bleiweisa enoglasno izvolil za častnega srenjčana.

(Graf Hohenwart) je v Gradcu svoje dosedanje stanovanje odpovedal ter se za stalno preselil na Dunaj.

(Zadnji „Brenclj“, št. 19 in ko) je vse-skozi mikaven in zabavljiv. Med drugim se je lotil posebno krškega Hočevarja in kamniškega Kecljna. Da ne govorimo o drugem, omenimo le podobe na zadnji strani pod napisom: „Spomin na volitve na Kranjskem“. Zadej je videti Novomesto, proti kteremu gre po cesti o se l z denarjem dobro obložen. Ob cesti stoji stari Brenclj z mladim. Podpis podobi je ta-le. „Kam greš, oslček, tako z denarjem obložen? — Oslček: „V Novomesto se grem za poslanca ponujat.“ — Na koncu lista obeta „Brenclj“, da bo za dr. Bleiweisov god prišel v posebno praznični obleki.

(„Vojska na Turškem od leta 1875 do konca leta 1878“) bo naslov knjigi, ki je ravno zdaj v tisku in bo prišla na svetlo še pred koncem tega mesca v zalogi vzlasti za slovenske ljudske knjige mnogo zaslužnega bukvarja J. Giontinija v Ljubljani. To jako primerno knjižico, ki bo prva te vrste v slovenskem jeziku, je za priprosto ljudstvo spisal J. Alčovec. Gotovo je bo veselo posebno slovensko ljudstvo, ker so njegovi sinovi zadnji čas v Bosni in Hercegovini prelivali svojo kri. Kedar bo knjižica natisnjena, bomo že še kaj več spregovorili o nji. Vsakako bo prišla o pravem času.

(Za rezerviste), ki se vračajo domu in ktere je sklenilo mesto pogostiti, daroval je deželni odbor 500 gl. Zarad slabega vremena

ne je za včeraj napovedani prihod 7. in 19. lovskega batalijona za tri dni zakasnil.

(Bolnih in ranjenih vojakov) došlo je te dni 200 v Ljubljano, ki so jih spravili po raznih bolnišnicah.

(Obleko ubogi šolski mladini) začel je zopet pripravljati odbor gospej in gospodičin v čitalnici. Kdor želi v ta namen kaj darovati, naj darek izroči temu odboru, da bode mogel nakupiti kaj več blaga in obleči več otrok.

Razne reči.

— Sodnijski adjunkti so postali: Teodor Doljak in Fr. Ciani pri kresijski sodnji v Gorici, Karl Dejak v Alboni in Karl Defacis v Tolminu.

— Iz Gorice se nam piše, da bode deputacija goriških Slovencev k dr. Bleiweisovi svečanosti odšla v Ljubljano **18. t. m.** zjutraj ob štirih ne pa 17. t. m. kakor se je prej naznanjalo, kar bi zaradi nedelje ne bilo prilično.

— Kardinal Cullen, kateri je v Dublinu umrl 24. okt. t. l., pokopan je bil z veliko častjo in slovesnostjo. Škofov sošlo se je na pogreb 29, duhovstva pa skoraj 600. Rakev bila je priprosta, pobožnost pričujočih spodbudljiva, iskrena. Telo je pokopano v grobu, katerega si je ranji sam izbral, namreč v cerkvi semenišča Clonliff-skega, vstanovljenega in vzdrževanega od pokojnika. — Slavni govor pogrebni bode še le 30. decembra. Za generalnega vikarja je izvoljen pobožni škof dr. Mac-Cabe.

— Redka listina. Pri zadnjem zboru (4. t. m.) znanstvenega društva v Pragi priobčil je bivši minister g. Jireček list, v kojem mu velezaslužni zgodovinar moravski g. Dudik piše, kaj je našel znamenitega v Petrogradskih knjigarnah. „Poslednji dan svojega bivanja v Petrogradu.“ — tako piše mej drugim g. Dudik — „prišla mi je v roke redka listina, t. j. prvi officium divinum sv. apostelov Cirila in Metoda. Leta 1075 je bil sestavljen od sinode, da bi se njih spomin na Moravskem slavil. Takrat je bil dotični „officium izdelan in zraven se je še nova, doslej neznana legenda vložila. Velhrad se v legendi trikrat imenuje; brez dvoma stal je na Moravi. Našega Amosa Komenského našel sem dva nova, doslej neznana dela; eno od Arnošta iz Pardubic, in mnogo spisov Jurija Podebradskega. — Rokopisov v českem jeziku pisanih v Petrogradu ni.“ — Veseli nas in jako hvaležni smo umnemu preiskovalcu, zbiratelju, in spisovatelju, ki, naj si pride kamorkoli, vedno in povsod zbira po svetu raztresene drobtine starinskih naših zakladov. On prinaša na svetlo, kar bi bilo sicer izgubljeno. Bog nam ga ohrani! — dostavlja „Čech.“

— Nježe n. t. t. Neki mladi gospej v Berlinu bila je ukradena pri vožnji na „tramway“ listnica, v kateri je bilo nekaj malega denarja in pa zastavni listek na ženitveni pristan. Mlado gospo skrbelo je najbolj izguba zastavnega listka. Kar nekega dne vstopi v sobo postrešček prinašajo gospej izgubljeno listnico. Gospa našla je v njej vse, kakor je bilo poprej, samo da je bil pridejan neki listek, na kojem je bilo napisano sledeče: „Ukral sem vam vašo listnico, ali spoznal sem, da niste blagodarjeni s pozemskim blagostanjem, kajti sicer bi svojega ženitvanjskega pristana ne bili zastavili. Ker ste tedaj meni enaka reva, vračam vam listnico nespremenjeno. Postrešček je plačan.“

— Politično društvo „Edinost“ za Primorsko ima v nedeljo 17. novembra ob 10 uri v prostorih tržaške čitalnice (via alle Poste N.º 10) svoj XIX. občni zbor. Spored: 1. Sporočilo o taboru. 2. Nujen predlog. Vsi čl. gg. udje se prosijo, naj se v prav obilnem številu vdeležé, ker se bode tak predlog stavil, da pokažejo, da so primorski Slovenci hvaležni svojim buditeljem.

— Zadnji trenutki škofa Orleanskega. O poslednjih trenutkih velikega biskupa Dupanloup podaja po Francoskem dnevniku „Čech“ naslednje vesti.

Kakor vsako leto, šel je tudi letos biskup Dupanloup v benediktinski samostan E nsideln na Švicarskem. Tu je opravil osemdnevno spokorno pobožnost pod vodstvom enega izmed tamošnjih duhovnikov reda sv. Benedikta. Dne 25. septembra napetil se je k svojemu staremu prijatelju Albertu Du Boys, na njegovo grajščino La Combe, ležečo v pokrajini Dauphine-ski. Tu se je hotel nekoliko odpočiti, potem pa vrniti se zopet v Orleans. Obhajala ga je tudi misel, podati se še enkrat v Rim, če bi mu zdravje pripuščalo. A prijatelji zapazivši, da je zdravje biskupa — starčka jako piškavo, pokličejo lečnika, ki jih je v njihovej slutnji še le bolj utrdil.

In zares ni trajalo dolgo, da se je pokazala duševna mrtvica, za katero je trpel škof Dupanloup že dolgo časa. Ni mu bilo več mogoče služiti sveto mašo. Dal se je toraj vsaki dan prenesti v naslonjaču v kapelo, kjer je njegov kaplan P. Chapon bral sveto mašo in nazočemu biskupu podal sv. Telo Gospodovo.

V petek dne 11. septembra bavil se je s knjigo „Duh sv. Vincencija Pavljanskega; nato je molil iz brevijara vse „horae“ do kompleturija. Okoli 5. ure po poludne pustil se je prenesti v sobo, kjer je stanovala družina gospoda Du Boys-a. Hotel je poslušati branje, začeto že prejšnji dan. Potem se je dal prenesti zopet v svojo sobo, ter si je dal ondi čitati od svojega kaplana. Slednjič prosil ga je, da bi mu bodoči dan zopet podal sv. Telo, ker samemu gotovo ne bo mogoče služiti sv. maše.

Po odhodu kaplanovem jel je biskup moliti rožni venec. Med tem prišel pa je k njemu mladenič, da bi ga spovedal.

Biskup je blagohotno uslišal željo mladeničevo. Spovedavši spokornika, nadaljeval je v molitvi. Ko je prišel v svoje molitvi nekako do srede, polotila se ga je na enkrat huda nadušljivost, koje ni mogel upokojiti. Mej tem, ko je biskup pritiskal svojnoprani križec na usahnele ustnice, prispela sta kaplan in g. Duboys. Kaplan vpraša škofa, če mu je všeč, da mu podeli odvezo, na kar močnim glasom odgovori biskup: Da, moj prijatelj, mej tem, ko se pošlje po sveto olje. Duhovnik molil je Subvenite Sancti in dal biskupu apostolski blagoslov. Na to zaspal je v Gospodu biskup Dupanloup v naročji svojega najstarejšega in najmlajšega prijatelja gg. Duboys-a in duhovnika Chapon-a.

Komaj se je raznesla po sosednih selih vest o njegovi smrti, prispela je takoj množica ljudi k predragemu mrliču, da bi zanj molili. Odhajajoči niso pozabili svoje molitvene knjige, ali rožnega venca pritakniti k truplu dragega ranjega.

Naslednji dogodek, kojega nam je nekdo na deželi povedal, razjasnuje nam prav lepo ljubezen in spoštovanje, katero so priprosti ljudje do preminulega biskupa imeli.

Pred nekoliko leti, ko je bil orleanski škof že precej star in je takrat bival v La Combe, podal se je neki dan v bližnjo vas Sainte-

Agnes obiskat tamošnjega župnika. A ne doživši doma župnika, poda se na vrt, ter molli ondi brevir. Hlapec pa mu je čuval osla, na katerem je bil prijezdil. Čez nekaj časa, ko se je soluce nagibalo k zapadu, prišel je deček, ter je trkal jokajoč na farovška vrata.

Biskup vpraša dečka, zakaj da plače. Ta pa mu potoži, da mu je mati bolehná, ter bi bila rada previdens, kar je pa sedaj nemogoče, ker župnika doma ni. „Drago dete“ pravi na to škof „tudi jaz sem duhovnik, pojdem s teboj, in potolažim ti mater.“ Biskup moral je dve uri po slabej cesti, preden je prevjidel slabotno ženo. Na potu proti domu pa ga je napadla še grozna vihra, tako da je še le pozno na večer dospel k svojim prijateljem.

Eksekutivne dražbe.

15. novembra: 3. Nak iz Buč, 3. Čebaček iz Šmarce, oba v Kamniku. 2. Furlan iz Št. Vida, in Furlan s Slapa v Vipavi. 3. Kapel iz Stare Sušice in Trebec iz Ostročnega brda, oba v Postojni. Kovanskega društva posostvo v Novem mestu.

Telegrafične denarne cene 13. novembra.

Papirna renta 60.95 — Srebrna renta 62.35 — Zlata renta 71.60 — 1860letno državno pomilo. 112.30 — Bankine akcije 789 — Kreditne akcije 224.50 — London 116.80 — Srebro 100 — — Cos. kr. oskini 5.58 — 20-frankov 9.35

Denarstvene cene 12. novembra.

	Denar.	Blago
Državni fond.		
5% avstrijska papirna renta	60.80	60.95
5% renta v srebru	62.20	62.40
4% renta v slatu (davka prosta)	71.40	71.55
Srečke (losi) 1854. l.	106.	106.50
„ „ 1860. l., osli.	112.	112.25
„ „ 1860. l., petiške	121.25	121.50
Premijski listi 1864. l.	140.50	140.—
Zemljiščne odveznice.		
Štajarske po 5%	99.	99.50
Krajske, koruške in primorske po 5%	91.	91.50
Ogerske po 5%	78.75	79.50
Hrvatske in slavonske po 5%	84.	85.—
Šednograške po 5%	73.	73.50
Delnice (akcije).		
Nacionalne banke	789.—	790.—
Unionske banke	65.25	65.75
Kreditne akcije	223.80	224.—
Nizozvtr. nakomptne družbe	755.	749.—
Anglo-avstr. banke	97.50	98.20
Srečke (losi)		
Kreditne po 100 gld. a. v.	161.50	162.50
Tržanske „ 100 „ k. d.	117.75	118.25
„ „ 50 „ „ „	62.—	63.—
Budenske „ 40 gld. a. v.	27.50	28.—
Salmove „ 40 „ „ „	38.50	39.—
Palff-jove „ 40 „ „ „	27.50	27.75
Clary-jove „ 40 „ „ „	23.75	29.50
St. Genois „ 40 „ „ „	34.25	35.25
Windischgrätz-ove „ 20 „ „ „	29.—	29.50
Waldstein-ove „ 40 „ „ „	23.50	23.—
Srebro in slato.		
Cos. oskini	5.59	5.51
Napoleonov	9.37	9.36
Srebro	100.—	100.10

Sola za rezlanje lesenih podob

v Gröden na Tirolskem

priporoča se prečastiti duhovščini za izdeljavo plastičnih križevih potov

po Fürichu, ki lepo modelirani v izbukanim delu stanejo:

106 centimetrov visoki in 66 centm. široki krasno pobarvani 700 gld.

58 centim. visoki in 40 centim. široki pa 300 gld.

Jaslice za cerkve od 40 do 150 gld.

Omenjena šola je v vedni dotiki z veljavnimi umetniki in poznavatelji cerkve in umetnijskih zahtev, ter zamore vsled tega vsa naročila izvršiti natančno po umetnijskih in cerkvenih pravilih.

Spoštovaje (s)

Ferdinand Benetz,
vodja strokovnjaške šole.